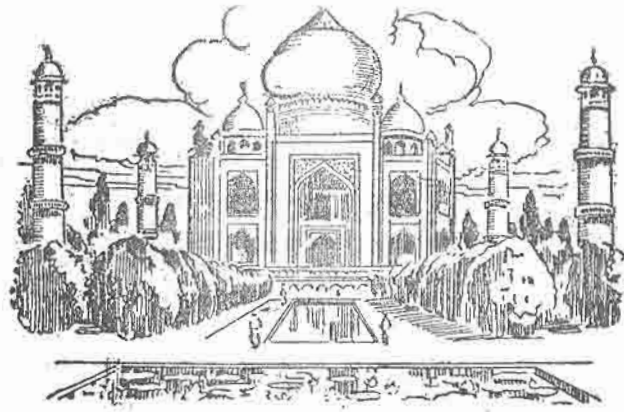

เลเพลาดพาด

● ขุนศิลปกิจพิสดาร

ต่อไปนี้เป็นเรื่องทเขียนขนตามททกทคคจนมาได้ ไม่ได้วางแผนหรือจัดระเบียบไว้ก่อน เขียนตามทรู้
ททราบมา เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่ง

1. บัตตานี ปัจจุบันนี้เป็นชื่อจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ เมื่อก่อนนี้เรียกว่า ตานี เท่านั้น เรามีคำว่า กล้วยตานี นามันตานี ผ่าจวนตานี (ความจริงผ้าขนกันนี้เรียกว่าผ้าจวนนี้หรือจวนี่ ในภาษามลายู เข้าใจว่า ผ่าต่างประเทศนี้เข้าสู่เมืองตานีก่อน แล้วผ่านเข้าสู่ภาคกลาง คนไทยเลยเรียกว่า ผ่าจวนตานี ไป) พวกขะยี่และโต๊ะครุซึ่งเป็นถิ่นนิยมของตานี ที่ถูกเชิญเข้าไปสวดในพระราชพิธีในสมัยก่อนๆ ก็ถูกเรียกว่า ตานี (แฉะๆ) ท้องที่ของตานีในยุคก่อนนั้นรวม ยะลา และนราธิวาสเข้าด้วย และยังเลยเข้าไปในเขตรัฐกลันตันบางส่วนด้วย คำว่า ตานี นี้ ทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายมลายูก็ไม่ทราบความหมายของคำ ทางฝ่ายไทยกลายเป็น บัตตานี ซึ่งพอมีความหมายขึ้นมาบ้างว่า "หญิงผู้ครองเรือน" เพราะเคยมีสตรีเป็นผู้ครองเมือง ทางมลายูซึ่งใช้ภาษาอาหรับใช้ว่า ปฎานี มีความว่า ผู้ฉลาด (อักษรยาวีมีตัว ต อยู่สองตัว ตัว ต เล็กเทียบ ต เต่า ตัว ต ใหญ่เทียบ ฏ ปะฎัก)

มีเรื่องเก่าแก่กล่าวว่า เมืองตานี เดิมตั้งขึ้นริมบึงใหญ่ ในท้องที่อำเภอมายอ ปัจจุบันนี้ (อาจจะเป็น

บึงลูโบะยี่ไว้ก็ได้ เมื่อนานเข้าก็สิ้นเงินและแคบเข้า) เมืองตานีตอนนั้นนี้ชื่อว่า สะการา ตานี (Segara Dhani) ต่อมา ภายหลังเมืองถูกโยกย้ายไปตั้งในที่อื่นด้วยความจำเป็นต่างๆ ที่อาจมีได้ ชื่อเมืองก็เพี้ยนเสียงไปจากเดิมเสียง สะการา ตานี เป็น คอลอตานี (เสียง ร เรือ กลายเป็น ล ลิง) มีบางคราวเมืองบังเอิญไปตั้งขึ้นที่ปากน้ำหรือปากสบ เมืองคอลอตานีก็เข้าใจไปว่า เมืองปากบางตานี หรือเมืองบางตานี แล้วในที่สุดเหลือแต่เมืองตานี คำว่า ตานีนั้นก็คือ ฮานี (เมืองริมน้ำ) สะการา ตานี คือ ฉากรฮานี

คำว่า Segara ในภาษามลายูอาจมีนัยว่า มหาสมุทร ทะเล ทะเลสาป หรือบึงใหญ่ก็ได้ เคยมีผู้แปล "Segara masin" ว่า "ทะเลน้ำเค็ม" ในภาษาไทยนั้นเมื่อพูดว่า ทะเล แล้วก็เป็นที่แน่ใจว่า น้ำเค็มเสมอไป คำว่า Segara masin นี้ก็หมายความว่า ทะเลสาบน้ำเค็ม ตามปกตินี้ทะเลสาปนั้นจืด แต่ทะเลสาปแห่งนี้เป็นกรณพิเศษที่น้ำเค็ม

2. เขาสะลิดงบาย (ออกเสียงกันว่า สะลิดงบาย) สะลิดง แปลว่า “กำบัง” บาย แปลว่า “ลม” พวกเขาเกี่ยวกับคำว่า วาโย รวมแล้วได้ความว่า “เขากำบังลม” ในสภาพปัจจุบันจะเห็นได้ว่า เขานั้นกำบังลมไม่ได้มากนัก เพราะไม่ใหญ่และไม่สูงเกินไปนัก จึงทำให้คิดเห็นว่า ท้องที่บริเวณเขานั้นแต่เดิมเป็นทะเล เขานั้นเป็นเกาะ และคงเป็นทะเลลึก ที่เรือเจ้าจอกกำบังลมกำบังพายุได้ จึงได้ชื่อว่าเป็นกำบังลม เมื่อที่หินผุดขึ้น น้ำทะเลถอยไป เกาะนั้นก็กลายเป็นเขาไป ปรากฏการณ์นี้คงเกิดขึ้นในช่วงเวลาไม่นานเกินไป

3. ปะนาเร ตามรูปศัพท์แปลว่า ผู้ลากจูง หรือผู้ชักลาก เพื่อนมลายูบันทึกว่าผู้หนึ่งกรูณาขี้แจงให้ฟังว่า หมายถึงผู้ชักลากอวนในทะเล เพราะอำเภอปะนาเรอยู่ติดทะเล

ในสมัยที่ถนนหนทางยังไม่มี สายน้ำเป็นทางจราจรที่สำคัญ พวกพ่อค้าบรรทุกสินค้าไปกับเรือน้อยแจวพายขึ้นทางคันทัน้ำ ซึ่งทราบว่าเป็นหมู่บ้านของชาวบ้านป่า เมื่อน้ำขึ้นก็ช่วยกันลากจูง และเป็นเรือน้อยของพวกตนขึ้นไป หากเกินกำลังของพวกตนก็ไปจ้างวานชาวบ้านใกล้เคียงให้มาช่วยลากเช่น บางคราวต้องการจะนำเรือสินค้าของพวกตนจากสาขาหนึ่งของลำน้ำหนึ่งไปสู่สาขาลำน้ำอีกสายหนึ่ง ซึ่งไม่ห่างกันมากนัก ก็ใช้วิธีลากเช่นกันไปบนบก หากตอนใดจะว่าน้ำมีพอลำพาเรือสินค้าผ่านมาเรื่อยๆ พวกชาวบ้านก็พากันมารอรับจ้างลากเช่นเป็นประจำ ถึงกับปลุกกระท่อมมกนพักอาศัย และนำวัวควายมาสำหรับช่วยลากจูงเรือขึ้นอีกด้วย เกิดเป็นสถานที่คอยรับจ้างลากจูง สถานที่เช่นนี้มีมลายูเรียกว่า ปะนา

เรกะกัน (Penarekan) ผู้ชักลากเช่นนี้เรียก ปะนาเร หมู่บ้านพวกนี้เรียกว่า กำบังปะนาเร (Kampung Penarek) พวกพ่อค้าที่นำสินค้าบรรทุกเรือน้อยของคนจีนเพื่อขายและซื้อ หรือแลกเปลี่ยนกับสินค้าของชาวบ้านป่าเหล่านั้นมีจำนวนไม่น้อยทีเดียว มีการกระทำทั่วไปในท้องถิ่นซึ่งมีสายน้ำล้าคลองมาก ๆ รวมทั้งก็เป็นประเทศมาเลเซียในบัดนี้

อำเภอปะนาเรของจังหวัดปัตตานีนั้น คราวแรกคงตั้งขึ้นในหมู่บ้านของพวกปะนาเร จึงได้ชื่อเช่นนั้น แม้ที่ว่าว่าการอำเภอ จะโยกย้ายไปสร้างขึ้นในท้องที่ใหม่ แต่ก็ยังคงใช้ชื่อเดิมต่อมา

4. บ้านหน้าเกต หรือ บ้านนาเกต อยู่ที่ทาง 3 แยก แยกหนึ่งไปสถานีโคกโพธิ์ แยกหนึ่งไปบ้านนาประดู่ อีกแยกหนึ่งไปอำเภอหนองจิก เคยเป็นที่สงสัยว่าคำว่า หน้าเกต หรือ นาเกต มีความหมายว่าอะไร

ต่อมาได้ทราบว่าหมู่บ้านนั้นอยู่ลึกเข้าไปทางทิศตะวันตก ออก ตั้งอยู่หน้าเขาสูงหนึ่ง เป็นเขาชานาคยอมมลายูเรียกเขานั้นว่า อะนะบุเกะ คนไทยออกเสียงกร่อนไปเป็น น๊ะเกะ แล้วเป็น หน้าเกต - นเกต - หน้าเกต เพื่อให้ชัด เขียน หน้าเกต หรือ นาเกต ก็มีเท่าที่เป็นมาดี ทำให้ผู้อ่านงงงัน คำว่า Anak Bukit (อะนะ บุเกต) เทียบได้กับคำว่า เขาน้อย

5. ยะลา เป็นชื่อเขาลูกหนึ่ง มีลักษณะคล้ายกับแห (ทอดปลา) ที่ผูกจอมแหให้สูงแล้ววางดินแหออกไปโดยรอบ หมู่บ้านที่อยู่เชิงเขานั้นได้ชื่อว่าบ้านยะลาและตำบลที่ตั้งขึ้นภายหลังก็ได้ชื่อว่า ตำบลยะลา เมื่อคนมารวมกันตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนหนาแน่น มีผู้เป็นหัวหน้าใหญ่

ปกครองก็กลายเป็น เมืองยะลา จะด้วยเหตุผลอย่างไรก็ไม่เป็นที่ทราบ เมืองยะลาได้ย้ายมาตั้งใหม่ที่หมู่บ้านท่าสาป แล้วย้ายข้ามฟากมาอยู่ที่บ้านสะเตง ในที่สุดมาตั้งที่หมู่บ้านนิบงจนบัดนี้ คำว่า ยะลา ในภาษามลายูเข้าใจว่าเป็นคำเดียวกับ ซาละ ในภาษาสันสกฤต ซึ่งแปลว่า ตาข่าย หรือ แห

6. บ้านท่าสาป อยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำยะลา (แม่น้ำตานีนั่นเอง) ตรงข้ามกับ บ้านสะเตง ในฤดูแล้ง ตลิ่งสูงชันมากต้องขึ้นบันได

ในสมัยก่อนมีเรื่องชาวบ้านเล่ากันว่า ทางตอนต้นน้ำมีสถานที่อยู่แห่งหนึ่งซึ่งไม่ทราบแน่ชัดไหน สายน้ำตรงนั้นแคบสักหน่อย มีหินใหญ่ก้อนหนึ่งมีรูปทรงเหมือนหญิงเปลือยกาย อยู่ในท่านั่งต่างขาทั้งสอง หันหน้าไปทางต้นน้ำ นั่งอยู่กลางลำน้ำ น้ำตรงนั้นเชี่ยวมาก เมื่อมากระทบหินนั้นก็เสียงดัง ยิ่งฤดูน้ำหลากเสียงยิ่งดังแรงมาก เขารู้กันว่า ผู้ที่เรียนทางไสยเวทย์หากลงอาบน้ำในแม่น้ำ วิชาการของตนจะเสื่อมหมด บางรายกล่าวเพียงว่า ผู้ทรงไสยเวทย์ที่ข้ามลำน้ำนั้น และไปขึ้นฝั่งท่าสาป วิชาการของตนจะเสื่อมหมด ฝั่งนั้นจึงได้ชื่อว่า "ท่าสาป" พวกผู้เรียนไสยศาสตร์ เมื่อข้ามลำน้ำสายนั้นจะไปขึ้นฝั่งที่ท่าอื่น ไม่ขึ้นที่ท่าสาป

แต่ชาวมลายูเรียกบ้านท่าสาปว่า กำปงเซอะอะ (Kanipong Seghak) ซึ่งเป็นสำเนียงถิ่น สำเนียงมาเลเซียจะเป็น Campong Serap (กำปงเซอะรัป) คำว่า เซอะอะ - เซอะรัป แปลว่า น้ำขับ, น้ำขิม ในคราวฝนตกหนักจะสังเกตเห็นน้ำขิมออกทางตลิ่งสูงของฝั่งท่าสาป คำว่า กำปงเซอะรัปก็คือ "บ้านน้ำขับ" นั้น

เอง ทำนองอำเภอวารินชำราบซึ่งเดิมชื่อว่า "อำเภอหน้าขับ" จะมีเหตุผลกลใดไม่ทราบ ทำน้ำขับ กลายมาเป็นท่าสาป แล้วสร้างนิยายลึกลับไว้อย่างน่ากลัวอีกด้วย

7. นราธิวาส เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้มีเขตติดต่อกับจังหวัดปัตตานีและยะลา คำว่า นราธิวาส เป็นชื่อใหม่ของท้องถิ่นนั้น เดิมมีชื่อว่า บางนรา แต่มลายูเรียกว่า Kuala Menara (กัวลา เมอะนารา แต่สำเนียงถิ่นว่า กวาลอ มะนาฆอ) คำว่า Menara แปลว่า กระโจมไฟ หรือ หอคอย อาจเป็นที่ปากบางนั้นเคยมี กระโจมไฟ เป็นที่หมายให้แก่ชาวเรือในเวลากลางคืนก็ได้ เมื่อก่อนนี้บางนราเป็นแขวงของเมืองระแงะ ซึ่งตั้งอยู่ห่างออกไปมาก บางนรา เพิ่งมาเป็นเมืองขึ้นภายหลัง

8. ระแงะ เป็นสำเนียงไทย แต่มลายูเรียก เลอะเคะ (Legch) แปลว่า ต้นน้ำ, ต้นลำธาร แสดงว่าระแงะนั้นเดิมๆ อาจอยู่ใกล้เชิงเขา แล้วโยกย้ายไปตั้งในที่ใหม่ เมื่อบางนราเป็นเมืองขึ้น ระแงะลดลงเป็นอำเภอ ปัจจุบันเป็นอำเภอ ตำบลหยงมัส คำว่า ต้นหยงมัสหรือต้นหยงมาส แปลว่า "พิกุลทอง"

9. น้ำตกปาโจร์ เป็นคำเรียกน้ำตกใน อำเภอบานาะ จังหวัดนราธิวาส คำว่า ปาโจร์ เป็นสำเนียงถิ่น มาเลเซียออกเสียงว่า บันจอร์ (Panchor) แปลว่า ท่อน้ำไหล หรือ รางน้ำ ภาษาถิ่นปัตตานีมักผันเสียงโดยทั้งตัวสะกดเสีย Panchor ถิ่นเสียงเป็น Pacho นิยมใช้ในความหมายว่า น้ำตก เพราะน้ำไหลมาตามทางน้ำซึ่งเหมือนรางน้ำ เมื่อสุดทางแล้วจึงตกลงมา ทางมาเลเซียเรียกน้ำตกว่า "อายเออร์ เตอะระโยน" (Ayer Terjun)

10. บาเจาะ เป็นชื่ออำเภอหนึ่งของจังหวัด นราธิวาส คำว่า บาเจาะ เป็นสำเนียงไทย สำเนียง มลายูถิ่นนี้ว่า เบื่อเจ้าห์ มาเลเซียว่า เบินจะห์ (Benchah) แปลว่า หนองน้ำ เป็นการบอกว่แรก เริ่มเติมที่อำเภอนี้ตั้งขึ้นริมหนองน้ำของหมู่บ้าน บาเจาะ ภายหลังอาจปรากฏว่าไม่เป็นความสะดวกบางประการเช่น น้ำท่วมในฤดูมรสุม หรืออยู่ห่างเส้นทางใหญ่ จึงย้ายมา ตั้งในที่ใหม่ที่หมู่บ้าน แปะบุณ จนบัดนี้ ทลาคอำเภอ บาเจาะ ปัจจุบันมีน้ำประปาใช้ โดยอาศัยน้ำจากน้ำตก ปาโจร์

11. ยิงอ เป็นชื่ออำเภอหนึ่งของนราธิวาส คำ ยิงอ เป็นสำเนียงไทย สำเนียงมลายูถิ่นนี้ว่า เยื่องอ มาเลเซียว่า เยื่อริเงา (Jesingau) เป็นพืชข่อยๆ กล้ายันแฝก หัวใช้ทำยา เรียกว่า หัวงอ (ภาษาไทยใต้) ทำให้คิดเอาว่าหมู่บ้านนั้นคงมีต้นเยื่องอมาก หรืออาจ เป็นทุ่งของต้นเยื่องอ เมื่อตั้งอำเภอขึ้นก็เรียกชื่อตามชื่อ หมู่บ้าน เยื่องอ แต่สันเสียงเป็นไทยไป

12. สตูล เป็นชื่อจังหวัดในภาคใต้จังหวัดหนึ่ง ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแหลม คือทางทะเลหน้าอกติด มหาสมุทรอินเดีย พดเมืองส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม แต่นิยมพูดภาษาไทยได้กันทั่วไป ระหว่างกันเองในชีวิต ประจำวัน มีราษฎรราว 1 หรือ 2 ตำบลเท่านั้น ที่พูด มลายูในระหว่างกันเอง แทบกล่าวได้ว่าชาวสตูล พูดและ ฟังภาษาไทยได้เกือบทุกคน ไม่ชอบเมื่อถูกเรียกว่าคน

มลายู เพราะถือตัวว่าเป็นคนไทย ภาษามลายูที่ชาวสตูล พูดเป็นอย่างดีเกี่ยวกับมาเลเซีย ผิดกับภาษามลายูในปัต- ตานี ยะลา นราธิวาส

คำว่า สตูล เลื่อนมาจาก เซนต์ลูล (Sentul) แปลว่า กะท้อน พืชยืนต้น ผลกินได้ อาจเป็นว่าสำนัก งานราชการมาตั้งที่หมู่บ้านสตูลก็เป็นได้ แต่เก่าก่อน เมืองนี้มีชื่อว่า มามัง นะคารา (Mambang Negara นิยมออกเสียงว่า มามัง นะคารา) คำว่า Mambang เป็นภาษาชวา เรียกว่า เทวคา Negara แปลว่า เมือง รวมกันแปลว่า เมืองเทวคา จะให้ทรูหน้อยก็เปลี่ยนเป็น เทเวนคร หรือ เทพนคร เมื่อราว พ.ศ. 2465 อำเภอ เมืองสตูลมีชื่อว่าอำเภอมามัง ยุคนั้นยังไม่ใช้คำว่า อำเภอ เมือง เรียกท้องที่อำเภอซึ่งตั้งศาลากลางจังหวัด คงใช้ชื่อ เฉพาะอำเภอตั้งอำเภอแยกๆทั่วไปอยู่ ต่อมาเมื่อใช้คำว่า อำเภอเมืองขึ้นแล้ว มามัง ก็ตกเป็นเพียงตำบลที่ตั้งอำเภอ เมือง ได้มีผู้แปลคำว่า Mambang Negara ว่า "พิมาน" ไม่ใช่ว่า วิมาน เพราะฟังดูจะสูงเกินไปกระ มัง เป็นชื่อตำบลนั้นว่า "ตำบลพิมาน" เป็นตำบลใน เขตเทศบาลเมืองสตูลจนบัดนี้

สำเนียงมลายูถิ่นปัตตานี (คือ ปัตตานี ยะลา นรา- ธิวาส) กับสำเนียงมาเลเซียต่างกันมากอยู่ ไม่เฉพาะแต่ สำเนียง แม้สำนวนโวหารในบางกรณีก็ต่างกันด้วย มี เรื่องจริงๆเกิดขึ้นเรื่องหนึ่ง มีว่า

คนมลายูชาวเบตงผู้หนึ่งซื้อสิ่งสำหรับขึ้นมะพร้าว

จากบักตานิไปตัวหนึ่ง เมื่อส่งให้ถึงนั้นขึ้นมะพร้าว ถึงนั้น
ฟังกำลังไม่รู้เรื่อง ผู้ซื้อพยายามอยู่ราว 5-6 วันก็ไม่ได้
ผล ต้องนำเงินมาคืนขอเงินกลับจากเจ้าของเดิม มลายู
เบตงใช้ภาษามลายู

13. วัง (Wang) เป็นคำมลายูที่ใช้กัน
ในจังหวัดสตูลและ รัฐเปลิส (Perlis) ของมาเลเซีย
หมายถึงพื้นที่ราบต่ำ มีเขาชันล้อมอยู่เกือบรอบ และเรียก
เหว ในจังหวัดสตูลมีพื้นที่ลักษณะเช่นอยู่แห่งหนึ่งใกล้
ไปทางเขตแดน รัฐเปลิส มี

(ก) วังบลัจัน (Wang Belachan) ที่ตรง
นั้นเป็นเหว เบื้องล่างมีก้อนหินขนาดผลหมาก ผลตาล
ผลมะพร้าว เรียงรายทั่วไป มีสปีดล้วยกะปิ เหวนั้นไม่กว้าง
นัก มีสะพานข้ามไปได้ มีเรื่องเก่าเล่าว่าชายผู้หนึ่งหาบ
กะปิเดินข้ามสะพาน ไม้กานหัก กระสอบกะปิตกลงไปเบื้อง
ล่าง แล้วกระเด็นออกจากกระสอบเป็นก้อนเล็กก้อนน้อย
เรี่ยราดไปในบริเวณนั้น ต่อมากลายเป็นก้อนหินก้อนเล็ก
ก้อนใหญ่ คำว่า บลัจัน แปลว่า กะปิ วังบลัจัน ก็ว่า
เหวกะปิ

(ข) วังข้าง (Wang Cjajah) เป็นตอน
พื้นที่ลาดไป มีเขาชันเกือบรอบพื้นที่ราบนั้น เป็นที่ซึ่ง
ชาวบ้านสมัยก่อนตอนข้างป่าเข้ามาในวงล้อม แล้วช่วย
กันจับข้างป่ามาใช้ ตอนไหนที่เขาห่างจากกันก็ปักเสากัน
ให้จดเขาเสีย ข้างป่าหนีไปไม่ได้

(ค) วังหมู (Wang Babi) ตอนนั้นมี
ก้อนหินขนาด ๆ หมู และมองผ้าต ๆ คล้ายกับหมู กำลัง
หาอาหารกิน

(ง) วังกลวง (Wang Keluang) เขาบาง
ลูกตอนนั้นเป็นโพรง มีค้างคาวอาศัยอยู่มาก คำว่า กลวง
(เสียงไทย) Keluang แปลว่าค้างคาวตัวใหญ่ ๆ ออก
กินผลไม้ตามสวนในเวลากลางคืน □

(ต่อจากหน้า 3)

ทัศนคติใหม่

ภาพที่ 4 คือนำภาพในวงกลมทั้ง 3 ข้างต้น มา
รวมกันเป็นวงกลมเหมือนฟุตบอล เราลากแกน X และ
Y ให้ตัดกันเป็นมุมฉากที่จุดศูนย์กลางให้แกน X เป็น
วัตถุ และ Y เป็นจิตใจ เราจะเห็นว่าเราจะอยู่ในส่วน
ข้าง ๆ ของวงกลมที่แตกต่างกัน บางคนรวย มีสติปัญญา
บางคนจนและโง่ แต่ปรกติแล้วคนรวยจริงจะไม่มีโอกาส
ปัญญาจริง คนปัญญาจริงจะมีความร่ำรวยปานกลาง ไม่
เดือดร้อนนัก หลายคนพยายามสร้างทรัพย์สินตลอดเวลา
ทำให้ไม่มีความคิดใคร่ครวญให้ลึกซึ้ง จึงมักไม่มีสติปัญญา
จากเส้นโค้งในภาพเรามีสมมุติฐานว่า คนเราเมื่อเกิด
มาครั้งแรก มีลักษณะปานกลาง ไม่ร่ำรวยไม่จน หรือไม่
ฉลาดไม่โง่ คืออยู่ที่เลขศูนย์ หรือว่างเปล่า เมื่อมีชีวิต
ต่อมาสภาพว่างเปล่าก็หมดไป เรื่องรวยจน โง่หรือฉลาด
นับเป็นผลการกระทำ ความรู้สึก และความคิดในโอกาส
ต่อมาทางสั้น

ขอให้ผู้อ่านพิจารณาความหมายของเส้นโค้ง แล้ว
ศึกษาค้น ๆ คงจะได้ข้อคิดไม่แพ้ วังสี่ปีใหม่ครับ □

“ 4 ”
“ วรรักษ์ ”